

Sosnowiec, dnia 9 grudnia 2017 r.

**Synteza recenzji opracowanych przez Ekspertów
dokonujących oceny JST w VII edycji Ogólnopolskiego
Programu Certyfikacji Gmin, Powiatów
i Samorządnych Województw
„Samorządowy Lider Edukacji” (2017)**

Miasto Katowice

Niniejszy dokument został przygotowany w oparciu o wnioski z postępowania ewaluacyjnego przeprowadzonego w VII edycji Ogólnopolskiego Programu Certyfikacyjnego dla Gmin, Powiatów i Samorządnych Województw „Samorządowy Lider Edukacji” i zawiera szczegółowe uzasadnienie decyzji Komisji Certyfikacyjnej. Dokument ten potwierdza, że w opinii recenzentów zasiadających w komisji certyfikacyjnej Miasto Katowice spełnia większość z następujących kryteriów oceny:

- 1) w sposób szczególny dba o rozwój szkolnictwa na swoim terenie;
- 2) uznaje, że rozwój szkolnictwa, edukacji i nauki to świadectwo nowoczesności i wysokich ambicji jednostki samorządu terytorialnego i przekonanie to stara się wcielać w życie;

3) wyróżnia się pod względem inwestycji w oświatę i jej infrastrukturę;

4) w sposób szczególny wspiera rozwój kultury lokalnej, a w szczególności wspiera twórczość kulturalną dzieci i młodzieży;

5) jest organem prowadzącym szkół i placówek oświatowych o szczególnych, znaczących osiągnięciach dydaktycznych, organizatorskich, kulturalnych lub sportowych;

6) jest organem prowadzącym szkół i placówek oświatowych realizujących oryginalne i interesujące programy kształcenia;

7) wspiera innowacje edukacyjne;

8) realizuje samodzielnie lub we współpracy z partnerami społecznymi ciekawe projekty edukacyjne, naukowe lub kulturalne adresowane do młodzieży, studentów, nauczycieli itp.;

9) posiada szczególne osiągnięcia w zakresie wspierania rozwoju naukowego, sportowego i kulturalnego młodzieży;

10) propaguje „dobre praktyki” w dziedzinie nauki, edukacji, zarządzania oświatą i kulturą.

Zgodnie z par. 17-18 Regulaminu Programu Certyfikacyjnego dla Gmin, Powiatów i Samorządnych Województw „Samorządowy Lider Edukacji” oceny Miasta Katowice dokonano na podstawie:

1) analizy danych zawartych w raporcie samooceny wypełnionym przez JST i załączonym do dokumentów aplikacyjnych;

2) analizy sprawozdań Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej odnoszących się do wyników nauczania w szkołach, dla których Miasto jest organem prowadzącym;

- 3) dokumentów strategicznych JST i innych opracowań odnoszących się do polityki oświatowej samorządu oraz stosowanych przez JST modeli i metod zarządzania publicznego;
- 4) analizy aktów prawa miejscowego oraz aktów prawa wewnętrznego, w tym statutów i regulaminów jednostek organizacyjnych realizujących zadania oświatowe;
- 5) analizy sprawozdań z realizacji zadań oświatowych;
- 6) analizy informacji pozyskanych w toku certyfikacji z instytucji nadzoru i kontroli;
- 7) analizy danych statystycznych odnoszących się m.in. do sytuacji demograficznej JST i sytuacji na lokalnym/regionalnym rynku pracy;
- 8) analizy informacji pozyskanych od środowisk lokalnych, w tym interesariuszy zewnętrznych szkół i placówek oświatowych;
- 9) analizy przekazów medialnych;
- 10) analizy innych informacji publicznych na temat działań Miasta w sferze oświatowej.

Miasto Katowice, jako miasto wojewódzkie z całą pewnością niesie na swoich barkach ciężar swoistej odpowiedzialności za wyznaczenie trendów zarządczych w skali regionu, ale również południowej części Polski. Znacznym ułatwieniem, ale zarazem również wyzwaniem, wydają się być szerokie możliwości wynikające z umiejscowienia w samym sercu aglomeracji, czy dostępności do dużych partnerów zewnętrznych mających swoją siedzibę w obrębie granic miasta. Katowice, będąc największym pod kątem administracyjnym podmiotem w województwie śląskim znakomicie zdają sobie sprawę z owej odpowiedzialności, w związku z czym w swych działaniach zarządczych i managerskich nie pozwalają sobie na przypadkowość zdarzeń i eksperymenty. Tym samym ocenianej JST bez większych problemów udaje się sprostać oczekiwaniom społecznym, a

posiadany kapitał gospodarczy, kulturalny czy też infrastrukturalny udaje jej się wykorzystywać we wzorcowo optymalny sposób również w dziedzinie oświaty, która stanowi jeden z zasadniczych priorytetów tego zorientowanego na dynamiczny rozwój miasta. Recenzenci, po szczegółowym zapoznaniu się z ankietą certyfikacyjną oraz weryfikacji podanych danych we własnym zakresie, nie mają wątpliwości, iż w przypadku Miasta Katowice możemy mówić o sprawnej, opartej o wysokie standardy oraz zgodnej z paradygmatami tzw. nowego zarządzania publicznego, polityce oświatowej przynoszącej długofalowe rezultaty i w tej chwili składającej się już na kompleksowe *know how* Miasta, mogące służyć za przykład dla innych JST. Strategia Miasta Katowice dla obszaru oświaty opisana w dokumencie strategicznym „Polityka Edukacji Miasta Katowice Katowiczanie 2022”, wymieniana w samoocenie certyfikowanego podmiotu wykazywanej w pkt. 10 i 11 ankiety, jako najważniejsze osiągnięcie minionych 12 miesięcy w zakresie zarządzania oświatą oraz uznane za wzorcowe dla innych samorządów, istotnie stanowi przykład bardzo dobrze określonych celów i w sposób klarowny wytyczonych kierunków rozwoju samorządowej oświaty. Na szczególne słowa uznania zasługuje w tym przypadku dalsza ewaluacja, mająca na celu dostosowanie zapisów dokumentu strategicznego do najnowszych przepisów ustawy Prawo oświatowe. Należy bardzo mocno podkreślić, iż wdrażany przez Miasto Katowice model zarządzania publicznego w odniesieniu do oświaty ma charakter systemowy, metodologicznie i formalnie poprawny, a wprowadzane w związku z jego implementacją rozwiązania w obszarze zarządzania jakością kształcenia i budowania nowoczesnej oferty oświatowej Miasta, cechuje walor trwałości, tak w zakresie stosowanych instrumentów, jak i osiągniętych rezultatów.

Jednym z dowodów na trafność powyżej oceny może być konsekwencja w budowaniu optymalnej sieci szkół i placówek, uwzględniającej powszechny dostęp do edukacji przedszkolnej, dzięki przedszkolom i oddziałom przedszkolnym w szkołach podstawowych, tworzenie zespołów szkolno-przedszkolnych oraz zespołów szkół i nowych placówek uzupełniających ofertę oświatową. Tak pomyślane działania wykorzystane zostały przede wszystkim w ciągu ostatnich 12 miesięcy podczas przygotowań i wdrożenia reformy ustroju szkolnego. W tym celu wykorzystano także zapisy celu operacyjnego IV dokumentu „Polityka Edukacji Miasta Katowice Katowiczanie 2022”, zgodnie z którym „sieć katowickich jednostek oświatowych zaspokaja edukacyjne potrzeby dzieci i młodzieży, gwarantuje wszechstronny rozwój młodego pokolenia. Finansowanie oświaty wpływa na stały wzrost jakości usług świadczonych przez Miasto w zakresie edukacji i wychowania”. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż wszystkie wspomniane powyżej zadania dotyczące sieci szkół odbywają się w oparciu o racjonalizację kosztów utrzymania i prowadzenia placówek oświatowych w mieście, co osiągnięte zostało dzięki ujednoczeniu obsługi finansowo-księgowej samorządowych jednostek oświatowych za pomocą powołania Centrum Usług Wspólnych w Katowicach. Tym samym wszystkie jednostki zostały włączone do wspólnej obsługi (realizacja celu III 2.3. Polityki Edukacji).

Recenzenci, jako dobrą praktykę, wysoko ocenili także stawianie na rozwój szkolnictwa zawodowego branżowego i technicznego. W chwili obecnej Katowice są jednym z liderów w skali kraju, w kwestii dbałości i zaspokajania potrzeb mieszkańców pod kątem tej gałęzi kształcenia. Miasto wdraża szereg rozwiązań dążących do podnoszenia rangi i dynamizacji katowickiej edukacji zawodowej, zaś wszelkie działania podejmowane w tym kierunku osobiście wspiera Prezydent Miasta Katowice, dr Marcin

Krupa, który podjął m.in. decyzję o zwiększeniu nakładów finansowych oraz intensywnej promocji opisywanej części rynku edukacyjnego. Katowice, jako organ zarządczy dla oświaty, są organizatorem dwudniowego I Katowickiego Festiwalu Szkół Ponadgimnazjalnych na katowickim Rynku, wspierają dalszy rozwój współpracy szkół zawodowych, zasadniczych i technicznych, z potencjalnymi pracodawcami (rzemiosło, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa), rekomendują zawieranie umów i porozumień pomiędzy szkołami a pracodawcami (objęcie patronatem, staże, praktyki i praktyczna nauka zawodu – kształcenie dualne). Cenną inicjatywą było również przygotowanie przy współpracy z zawodowymi szkołami ponadgimnazjalnymi oraz z ich absolwentami i współpracującymi pracodawcami spotów reklamowych, promujących szkolnictwo zawodowe. Ponadto powołano Zespół Obserwatorów Rynku Pracy, którego celem jest wskazanie kierunków rozwoju szkolnictwa zawodowego – branżowego i technicznego.

W procesie certyfikacji, pośród interesujących i nowatorskich rozwiązań wymienianych przez samorząd Miasta Katowice, uwagę recenzentów przykuła metodologia opracowana na rzecz wychwytywania i rozwoju talentów wśród dzieci i to już na etapie najwcześniejszych lat ich rozwoju. Poradnie psychologiczno – pedagogiczne przygotowały i upubliczniły na polecenie Miasta Katowice narzędzia diagnostyczne (również dla rodziców), służące do wczesnej diagnozy dziecka nie tylko pod kątem ewentualnych specjalnych potrzeb edukacyjnych, ale również szczególnych uzdolnień w różnych dziedzinach. W strategii oświatowej Katowic znalazł się na tę okoliczność specjalny zapis dotyczący sposobu postępowania w przypadku zdiagnozowania u ucznia talentów i szczególnych uzdolnień. Tego rodzaju diagnostyką objęci zostali nawet wychowankowie Żłobka Miejskiego. Ponadto katowicki samorząd nie tylko

jest organem prowadzącym dla 3 placówek oświatowo – wychowawczych, w których prowadzone są zajęcia dla uczniów/wychowanków utalentowanych, ale też przyznaje dodatkowe godziny na realizację innowacji pedagogicznych czy na indywidualny tok nauczania. Rozwojowi talentów i zainteresowań uczniów sprzyjają też projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, na które Miasto aktywnie pozyskuje spore środki. Ogółem w 2016 roku wykonanie programów współfinansowanych z projektów unijnych wyniosło 4,6 mln zł, w tym z funduszy unijnych 2,9 mln zł, a wkład własny miasta Katowice wyniósł 1,7 mln zł. Natomiast w 2017 roku przewidywane wykonanie programów współfinansowanych z projektów unijnych wyniesie 28,6 mln zł, w tym z funduszy unijnych 21,5 ml, z budżetu państwa 0,3 mln zł, a wkład własny miasta Katowice wyniesie 6,8 mln zł. Warto wspomnieć, iż środki te służą nie tylko rozwojowi talentów samych uczniów, ale także sprzyjają podnoszeniu kompetencji kadry nauczycielskiej. Miasto dysponuje także bogatą ofertą w placówkach pracy pozaszkolnej, takich jak np. prężnie działający Pałac Młodzieży im. prof. Aleksandra Kamińskiego, który od lat jest placówką wypuszczającą w świat liczne talenty, odznaczające się na arenie ogólnopolskiej, a nawet międzynarodowej. Oceniana JST stosuje również narzędzia motywacyjne w postaci m.in. Miejskiego Programu Stypendialnego dla Uczniów Szczególnie Uzdolnionych „PRYMUS”, wypłacanego co miesiąc od września do czerwca najzdolniejszym uczniom, spełniającym kryteria zawarte w regulaminie. Szeroko zakrojone działania sprzyjające rozwojowi talentów i pogłębianiu zainteresowań dzieci i młodzieży, co roku skutkują wysokim odsetkiem laureatów i finalistów konkursów i olimpiad na poziomie wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym. W roku szkolnym 2016/2017 było to odpowiednio: 253 laureatów na poziomie wojewódzkim, 147 laureatów na poziomie ogólnopolskim oraz 42 laureatów na poziomie

międzynarodowym. Ponadto szerokie grono finalistów i laureatów również w kategoriach drużynowych.

Miasto nie zapomina również o nauczycielach i dyrektorach placówek oświatowych, którzy mogą liczyć na systematyczne wsparcie w różnych obszarach. Dokument strategiczny Katowiczanie 2022 szczegółowo określa działania mające na celu sprzyjanie gronu pedagogicznemu, obejmujące takie formy, jak:

- ogłoszenie konkursów na stanowiska doradców metodycznych dla nauczycieli nauczania początkowego, języków obcych oraz matematyczno-przyrodniczych wraz z utworzeniem miejskiego systemu wsparcia dla nauczycieli, zgodnie z założeniami miejskiej strategii oświatowej;

- kontynuację działań w zakresie sieci wsparcia dyrektorów samorządowych jednostek oświatowych, ukierunkowanej na wymianę doświadczeń zawodowych oraz możliwość korzystania z opieki merytorycznej GES „Sokrates”;

- doskonalenie zawodowe nauczycieli w ramach realizacji celu III 1.1 Polityki Edukacji z uwzględnieniem corocznego wskazywania kierunków kształcenia, które z uwagi na priorytety Miasta są obejmowane dofinansowaniem.

O tym, iż Miasto Katowice w prawidłowy sposób wypełnia narzucone w procesie ustawodawczym obowiązki spoczywające na barkach samorządowego organu prowadzącego dla oświaty, świadczyć może również długa lista niewymienionych dotąd w niniejszej recenzji działań i inicjatyw, które komisja w toku certyfikacji również oceniła bardzo wysoko, i zarazem zasługujących na krótki przegląd. W tym miejscu rozpocząć należy od szerokiego wykorzystywania w toku nauczania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Wszystkie samorządowe

szkoły w Katowicach podłączone są do szerokopasmowego Internetu poprzez łącze Silesia Net. Miasto finansuje lub współfinansuje zakup sprzętu i wyposażenia w zakresie technologii IT. Wszystkie miejskie przedszkola wykorzystują w pracy z dzieckiem współczesną technologię komunikacyjną. Wiele z nich współpracuje z przedszkolami poza granicami kraju w ramach projektów e-Twinning. Katowickie szkoły aplikują o dodatkowe środki w zakresie technologii IT. Ważnym elementem integracji społecznej i zarazem obszarem, na który w Katowicach kładziony jest duży nacisk, jest edukacja regionalna i zaszczepianie oraz utrwalanie lokalnej kultury i tradycji już u najmłodszych mieszkańców regionu. Dlatego też Prezydent Krupa podjął decyzję dot. przygotowania katowickiego programu edukacji regionalnej, w ramach którego studia podyplomowe ze wspomnianego obszaru zostały włączone do wykazu kierunków objętych samorządowym dofinansowaniem do czesnego. Oceniana JST dużą wagę przywiązuje do kwestii bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, stąd też systematycznie zwiększane są nakłady dotyczące tego obszaru działań. Wydział Zarządzania Kryzysowego, w ramach Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego realizuje liczne projekty adresowane do uczniów szkół podstawowych oraz ponadgimnazjalnych; wśród nich: Bezpieczne Dziecko-Przyjaciół Szynki, Bezpieczna Młodzież, Kibicuję Fair Play, spektakle teatralne „Ogród pełen bajek” wystawiane w Teatrze Śląskim im. S. Wyspiańskiego w Katowicach dla dzieci ze szkół podstawowych. Spektakle, jako uzupełnienie treści przekazywanych przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej w ramach programu profilaktycznego „Z bajką bezpieczniej”. W ostatnich latach Wydział Zarządzania Kryzysowego na działania profilaktyczne wydatkował odpowiednio: w 2015 r. - 165 008,81 zł, w 2016 r. - 196 632,51 zł, zaś w roku 2017 r. już 231 000 zł.

Jeśli mowa o bezpieczeństwie w jego różnych wymiarach, wymienić należy także tzw. profilaktykę rówieśniczą oraz programy ukierunkowane na edukację antydyskryminacyjną obejmującą kształtowanie postaw otwartości, tolerancji i akceptacji dla odmienności. Należy mocno podkreślić, iż Miasto Katowice wyrasta na jednego z regionalnych liderów w tego typu działaniach i kładzie na nie zdecydowanie większy nacisk niż gro jednostek samorządowych o podobnych uwarunkowaniach administracyjno-demograficznych w całej Polsce. Dodatkowo dzięki zwiększającej się świadomości i chęci współpracy w tym zakresie ze strony organizacji pozarządowych, Miasto ma możliwość przyznawania coraz większych grantów i dotacji na tego typu działania w ramach specjalnie ogłaszanego konkursu. Dla przykładu w 2016 roku udało się zrealizować projekt „Różnice to nie granice”, na który Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej „Mocni Razem” pozyskało 9 486,40 zł dotacji miejskiej. W roku 2017 Katowicom na podobnego rodzaju działania udało się przeznaczyć już 30 000 zł. Do konkursu przystąpiły: Regionalne Centrum Wolontariatu we współpracy ze Stowarzyszeniem Tęczówka, Muzułmańską Fundacją Pomocy, Fundacją Futprints i Stowarzyszeniem Aktywne Życie z projektem „Kuźnia różnorodności”, Parafia Ewangelicko-Augsburska w Katowicach z projektem „Koło nas są też inni”, Fundacja Teatralna z projektem „Okno na świat”.

Wzorcowe są również praktyki JST w zakresie partycypowania zarządczego przejawiające się chociażby w długotrwałej i ścisłej współpracy z uczelniami wyższymi, mającymi w mieście swoje siedziby. Współpraca ta to m.in. wspólna organizacja istotnych pod względem edukacyjnym i społecznym dużych przedsięwzięć oświatowych tj. Śląskiego Festiwalu Nauki Katowice 2016 oraz Kongresu Oświaty, ale przede wszystkim stała kooperacja szkół samorządowych ze szkolnictwem

wyższym. Partnerstwo szkół i uczelni realizowane jest na polu umożliwiania praktyk studenckich, pracy z uczniem szczególnie uzdolnionym, czy wspólne organizowanie konferencji i warsztatów dla uczniów. Miasto nie szczędzi także środków finansowych na wspieranie szkolnictwa wyższego, którego przedstawiciele wspomniani już wcześniej, działają aktywnie na rzecz integracji środowisk naukowych, społecznych i międzyuczelnianych. Każdego roku Katowice zabezpieczają w swoim budżecie spore kwoty, które mogą się przysłużyć poprawie jakości nauczania w regionie. W 2016 roku Katowice na dotacje dla uczeni wyższych rozdysponowały 4 161 869,00 zł, zaś w 2017 - 4 244 610,00 zł.

Reasumując, wszystkie wymienione w niniejszej recenzji, szeroko zakrojone działania oświatowe – o charakterze zarządczym, wspierającym, integracyjnym, jak i inicjującym – definiują Miasto Katowice, jako sprawną managersko JST, z powodzeniem wykorzystującą potencjał wynikający z uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, gospodarczych i kulturowych zajmowanego obszaru terytorialnego. Certyfikowany podmiot w sposób całościowy zabezpiecza potrzeby edukacyjne, naukowe i pedagogiczne dla swoich mieszkańców oraz osób, które decydują się na pogłębianie wiedzy i rozwój kompetencji właśnie w Katowicach. Politykę oświatową miasta można w najprostszy sposób scharakteryzować, jako strategiczną i przemyślaną, ukierunkowaną na długofalowe cele, a przy tym elastyczną w kwestii dostosowywania się do dynamicznej ewolucji działań w sferze edukacji w skali całego kraju, jak i trendów przychodzących z coraz większą częstotliwością z Europy Zachodniej. Na pytanie, czy prawdziwym jest zawarte w ankiecie certyfikacyjnej Miasta Katowice stwierdzenie, iż „Oferta edukacyjna Miasta jest szeroka i zaspokaja potrzeby każdego ucznia/wychowanka”, komisja nie ma wątpliwości co do odpowiedzi w pełni

twierdzącej, a tym samym uznaje za oczywiste uhonorowanie JST laurem „Samorządowego Lidera Edukacji”.

Dokument opracował:

Mgr Przemysław Ruta

Sekretarz Programu „Samorządowy Lider Edukacji”